

Гъэтхэ дзэ дэшыгъомкїэ пшъэрыльхэр

(Икіңүх).

мэхъанэшхо и/ — къыыуагъ
Къумпъыл Мурат.

2022-рэ ильэсүм ибжыхээ дээ дэшгүй зэрэкуягъэм фэгтэхыгэй АР-м идээ комиссариат ишацэү Александр Аверинир къэгүщүйагь. Аш къызэриуягъэмкэ, блэктыгээ бжыхээ дээ дэшгүйгом аныбжыкэ къулькы ахынэу къызытефэрэ нэбгирэ 2300-м ехъу чыплэ комиссариатхэм къяклоягь, процент 18-м ехъумэ макъэ арагьэун альэктигъэп. Анахьэу ахэр зышыбэр Джэджэ, Тэхүтэмийкье, Тeusцож районхэр ыкы Адыгэхъял. Икыгъэ ильэсүм ибжыхээ нэбгирэ 400 фэдиз Урысъем и Улэшгъэ Klyuchэхэм ащаагь. Ашкэ Адыгейим пшъэрэлтыр ыгъэцэкиагь ыкы цыфхэр дээ къулькүум фэгтэхьазырыгъэнхэмкэ Темир Кавказ ыкы Къыблэ федераль-нэ шъольырхэм ясубъект 17-мэ азыфагу я 3-рэ чыплэр щиубытыгь. Икыгъэ ильэсүм бжыхээ дээ дэшгүйгөр Адыгейим зэрэшыкуюагъэм изэфхысыжхэм къызэрагьэлтэгъуягъэмкэ, алэрэ чыплэр Джэджэ районым, ятлонэрэр — Мыекъопэ районым аубытыгъэх, Тэхүтэмийкье районыр ящэнэрэхъульга.

хъулье.

Мы ильэсүм игъэтхэ дээдэштийн шапхъэхэм адиштэу зэрэглэхээлоктыштыр, пшъэрыльзэу къафагтэуцгъэр шлоктимылэу зэрэглэцкэштыр дээд комиссар шъхьаалм къыхигъещигъ. Зэхэсүгтм шъхьафэу шынтугычлал эх зазалчнычлам иминистрэ ишшэрийльхэр зыгъэцкіэрэ Евгений Лебедевир, псауныгъэр къеухъумэгъэнэмкэ министрэм иапэрэ гудзэу Максим Коробко, АР-м общественнэ рэхъяньгъэр къеухъумэгъэнэмкэ полицием ипащэ игуадзэу Андрей Федосеевир, Урсынчм и ДОСААФ и

Адыгэ шъолъыр къутамэ итхьаматэу Барцо Тимур.

Зэхэсгүйцом кэлүх зэфхэзы-
сыжьхэр фашызэ, гъэтхэ дзэ-
дэшыгьюо къэблагъэрэм ишь-
эрыль шхъяэлхэм язешохынкэ
анахъэу аналэ зытырагъетын
фаехэр Адыгейм и Лышхъэ
къыгъэнэфагъэх. Мэллыльфетгум
и 1-р къэмсызэ, зыныбжыккэ
къулыкъур зыхынэу къызы-
тефхээрэм янахыбэм макъэ
арагъэун фау Къумпыйл Мурат
афигъэлтаг.

A-Excer-

Гъэхэм ашыщэу зипсауныгээ изытеткіэ къулыхъур зыхын зылъэкіещтыр процент 66,9-рэ мэхъу, ар 2021-рэ илъэсым ибжыхъэ дзэ дэштигьо ебгя-пшэмэ, процент 22,6-кэ нахыб. Йофхэм язытет нахь тэрэзэү ашлэнным пае псауныгээр къэухумэгъянмыкіэ министерствэмрэ дзээ-врачебнэ улпъэ-къунымкіэ комиссариатын и Гупчэрэ зэгъусэхэу районхэр ыкІи къалэхэр къаклухъанхэу пшъэрлыг афашыгь. Гъэтхэ дээ дэштигьом къыхиубытэу къулы-къум ашэцтхэм коронавирусым пэуцужырэ вакцинэр ахальхъан фаеу алъытагь.

Дэшний кампаниер зэхэцгэйнүүдийн муниципаль нэ образованихэм явацхээс ялахышил зэрэхалхьсан фаем Къумплил Мурат къыкыгийнхыгыг. Сыда пюмэ, мыхэр чыгылдэхэм ашыгээ комиссиихэм ятхьаматэх.

Зэхэсгыг олон ширээндээ танигдана.
Зэхэсгыг олон ширээндээ танигдана.

— Гъэтхэ дээ дэшыгъом анахъэу түнэлээ зытедгъетыштыр муниципальнэ образованиехэм ашылэ чыпилэ комиссиөхэм ялофшэн зыпкъитыныгъэ илэнэр ары. Тишиольтыр кыяфагъэуцугъэ пшъэрылтыр дгъэцкіэн фае, — хигъэунэфыкыгъ АР-м и Лыщыхъэ.

ІЭШЬЫНЭ Сусан-

АР-м и Парламент

Правительствэм и Тхьаматэ игуадзэ агъэнэфагь

АР-м и Правительствэ и Тхъаматэ игуадзэ щагъэнэфагъ, социальнэ мэхъанэ зи|э хэбзэгъеуцугъэхэм, джэпсальэхэм щатегушы|агъэх, щаштагъэх тыгъуасэ АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм зичэзыу я ХХII-рэ зэхэссыгъоу и|агъэм.

Аш хэлэжьагээх Адыгейим и
Лышхъэу Къумпыыл Мурат,
Адыгейим иминистрэхэм я Ка-
бинет и Тхъаматэу Кіэрэцчэ
Анзаур, федеральнэ инспектор
шхъяаэу Сергей Дрокиныр,
министрэхэм я Кабинет хэтхэр,
федеральнэ ыккы республикэ
ведомствэхэм, къулыкъухэм
ялтыклохэр, нэмыххэр. Зэхэс-
гъор зэрищааг Парламентым и
Тхъаматэу Владимир Нарожнэм.

Пстэумэ азүй АР-м имини-
стрэхэм Я Кабинет и Тхъаматэ
игуадз альянсфагь. Мы Іэнатэм
Іүгъэхъэгъэнэу АР-м и Лышъхъэ

кыргызъельтъегъуағъ нахыпэкіл
Адыгэкъалэ иадминистрация
ипашщыгъеу Лыхэсэ Махь-
мудэ икандидатурэ. Күмпүлүл
Мурат гүшүйэр зештэм, республика
жеке экономикэ хэхъоныгъем-
кэ иминистрэ, етланэ Адыгэ-
къалэ имэр Ыэнатлэхэм защыу-
тыгъе ильэсхэм ишшэрыльхэр
хэзыгъе имылду зэригъэцэл-
щихэр кызызригъельтъегъуағъер,
льяныкъо зэфэшхъяфхэмкіл
юфыгъуабэ зиңэгъе къалэм хэ-
хъоныгъеу фэхъуугъэхэр зэрэ-
нэрыльтъегъухэм, федеральна
гупчэм, республикэм къатлуп-

щыгъе мылькур зэрищыкагъэм тетэү зэргъяфедагъэр аш къы- зэриушыхъатырэм, а зэпстэумэ тапэкли аш тетэү юф ышэнэу цыхъе зэрфыуагъашырэм къы- кийг штуцц.

— Лыжэсэ Махьмудэ ишьээрьльхэр шуаъгэ кытэу зэригэцэк! Эштэм сицыхэ тель. Тапекэ кыныгъохэр кызээпли-чышун ыкы цыифхэр кызээрэтцыгугъихэрээр къедгэешып-къэжын фае, — **кыуаагь Адыгейим** и **Лышхъэ.**

Республикәм ипащэ къыззэ-
риуагъэмкіә, Лыыхесә Махъ-

мудээ экономикэм, инвестицион-хэм япхыгээ Iофхэр, индустриальнэ паркэү поселкэү Инэм дэжь щырагтжээльгээ ишын, мэктумэцх хызынмэтыр ары анахьээ зынфэгтжээгээштэй.

Депутатхэм зээлхүгье шынклем тетэү амакъэхэр атыхи, Лыыхэсэ Махьмудэ мы Іенатлем лууханымкэ дырагъештагь.

Федеральнэ гупчм фэгээзэг джэлсальэу альхэзьзырыг хэхэми мы зэхэсигьом щатгүшчлэгээх. Ахэр Ѣы мэхъух. Түүр УФ-м и Правительствэ ипащэ игуадзэу Марат Хуснуллиным фэгээзагээх. Клэлэнцүүк

ибэхэм ыкIы лъыпльэн зимиIеу
къэнагъэхэм псэупIе ятыгъэным
фэшI Адыгеим ахъщI IэпшIегу
къыфыхагъэкыным, унэгьо ныб-
жыкIэхэм псэукI амалэу ялэр
нахьышу шыгъэным апае со-
циальне ахъщI тын афэтIупшы-
гъэным шапхъэу пыльхэм зэ-
хьокыныгъэхэр афэшIыгъэнхэм
ахэр афэгъэхыгъэх.

Урсын Федориц и Правительствэ Тхъаматигуадзэеу Андрей Белоусовын фэгъэзэгээ джэлсалъэр бюджетым къыхэхыгъэ кредитыр ары зыфэгъэхыгъэр.

(Икзув я 3-рэ н. ит).

Адыгэ Республика́м и Къэралы́гъо Совет — Хасэм идепутатхэм лъэшэу гухækл ашыхъугъ апэрэ, ятлонэрэ зэлугъэкэлгъухэмкіэ Адыгэ Республика́м и Къэралы́гъо Совет — Хасэм идепутатыгъэу Бэрэтэрэ Тіалый Аскэр ыкъор игъонэмым зэрэхъугъэр ыкъи щымыїэжъым иунагъорэ илахъылхэмрэ афэхъяусыкхэх.

Егъэджэко-гъесакло и Ильэс

ШІЭНЫГЪЭМ ИОСТЫГЪЭХ

Ны-тихэм афэшхъафэу дунаим изэхэтыкіэрэ шіэнагъехэмэр япчэе сабыим кыфызэузыхырэр кілэеғаджэр ары. Зы нэбгыри щыІеп иапэрэ кілэеғаджэ, иеджапІэ, зыдеджагъэхэр щигъупшэхэу.

Нахыжхэм непи къалон альекыншт кілэеғаджэхэр зэрагъэлапІещтыгъэхэр, ны-тихэм, къоджэдэсхэм, еджаклохэм лытэнагъэу афашырэр зэрфэшьошагъэр. Тэри еджапІэм тымыкозэ, ахэм шхъяэкафа афэшын зэрэфаэр тшіштагъ. Къыталоштагъэ закъор: «Шъядэу, кышыуајорэр шъушлэ». Ары тизэрэзеклоштагъэри.

Апэрэ еджапІэр

Къэбэхъблэ гурит еджапІэу ильэсиплэ зыщеджэштагъэхэр ары едженир зыщытыублэгъагъэр. Кілэеғаджэу іоф щызышшэхэрэр зэкэ тэрыкіэ еджэгъешхуагъэх. Ахэм шіэнагъэ куухэр ялэу, тэ тымышшэрэмкі мафэ къес къыддэгуагъэштагъэх. Сыдигуи ахэр тищысэтехыплагъэх, лъегапІэу зыттэхэр яфэшъуашэутлытэштагъ.

Къэбэхъблэ ублэпіе еджапІэр ары октябрятхэм ясатыр тизшаштэгъагъэр, галстук плыжхэр къыддалхъэхи, В. И. Лениним ыці зыхыре пионар организацием тизшыхагъэхэгъагъэр.

Апэрэ классны кыщегъэжъагъэу тезигъеджагъэр Даур Гощхан Нухэ ыпххур ары. ЕджапІэр чырбышым хэшшкыгъэ унэм чэтигъ. Узэречхайхэу коридорышхом уххэштагъ, аш иджагбуу ыкли исэмэгубгүхэм класс түрүтү ахтагъ.

Коридорыр ары линейкхэр, къэгъэльэгъонхэр, нэмикі зэхахкхэр зыщашытагъэхэр. Линейкхэр бэрэ ашыштагъэх, ахэм кілэеғаджаклохери кілэеғаджэхери къахэлажэштагъэх. Дэгью еджэхэрэм, іедэб зыхэлхэм, зитхильхэр къабзэу зезыхэхэрэм ацэхэр къараоштагъэх. Хэти фэягъ а чыпіем итынэу. Джары зэнэкъокъур къызынжэштагъэхэр.

Шіэнагъэхэм тизэррахащэрэм фэшхъафэу къэбэзныгъеми тифагъасэштагъ. ЕджапІэм пэблагъэу чылэ амбулаториири щытагъ, аш бэрэ къикынхээзэ тищыгъынхэр ауплэккүштагъэх. Мафэ къес сабыйхэм алэхэмрэ ялэхъопылхэхэмрэ альыпльештагъэх.

ЕджапІэр хыакуіе агъэфабэштагъ. Шомыкыр щальекіе къахызэ, урокхэр къэтэухыфкі машшом пата��оштагъ. Одыджыныр къызэрэтеоу, але нэсийтэр тэээрэмьгъашэу хъакум къигъэфбэштагъ. Дэпкын течялапІештагъ.

Джаш фэдэу псыри къытфахыштагъ. Псы щальэм ыгбукыр цэф тас тетигъ, зэрэрамыхъижъэнэу пшъэхуу псыгъокъиар рапхыштагъ.

Кілэеғаджаклохэм хабзэр къадэлэпштагъ, сабыибэ зэрэс унаѓохэм щыгъынхэр къарагынштагъэх.

ТхакІэр зэрэташтагъэхэр

Дахэу, къабзэу утхэу зэргэшшэнир зэкэм анах къинагъ. Гощхан Нухэ ыпххур хъарыфхэр зэрэптхыщхэр къытигъэлэгъештагъ.

Кілэеғаджаклохэм пэпчъ ыпашхъэ партым

чернилальэхэр тетигъэх. Къэлэмпіер мэрчэлүм хэдгъаозэ тытхэштагъ. Къыптыктурэр тетрадын кытененштагъ, аш хъарыф Іонті-шантіхэр къызыххэжыкі, оценкэ дэгүу къызэрэпфамыгъеуцштагъ тъенэфэгъагъ.

ТхакІэр зэтэгъештагъ охтабэ текыгъ. Тикілэеғаджэ «2-р» мэрчэп плыжхыбзэкі зэшшицизэ къеѓеуцуфе оценкэ нахь дэгүүм тышыгүгъештагъ. Ежым къытиштагъ: «Уянэ ыгу къырерэмьгау, неущ нахь дахэу къептхыщтагъ.

Мафэ къес унэмкі гъэцкінхэр къытшытагъ. Зы хъарыф инрэ цыклурэ тэрэзэу зэрэптхын фаем фэдэу тетрадым исатыр къытшытфырагъажэштагъ. Еджэгъу ильэсем ыкім митэрээ дэдэми хъарыфхэр ттхыштагъ, тетрадь нэкубгъохэм мэрчэпэу атедгъялохэрэри нахь макіэ хъущтагъ.

Зекіеми тафэрэз

Пэкіешхо Сарэ Мурат ыпххум урсызбэр тишигъештагъ. Ар мафэ къес Хъатыгъуу къуае къикынштагъ. Ары урсызбэр тэзигъештагъ. ыгу етигъеу, ишыпкъеу къытпилыгъ, тэри бзэр зэдгэшшэнэу тидэгүзажъоштагъ. Ау гүшшем мэхъанеу иэр умьшшэу бгээфедэн пльэшкына? Нахь пынкіеу къызэрэдгүрүйон штагъ унэмкі гъэцкінхэр къытитштагъ. Урсызбэрэштагъ гүшүүхэгъэм зы гүшүүхэгъэм хэмийт, ар имхъанэкі къеклю хэбгэшүцожынэу къытиштагъ. Къеклуми, къемкүми тэ тшэрэ тлэкхүхэр ары хэтхэжынштагъ, ахэр «школа», «ручка», «идет», «я», «портфель», нэмикіхэри арьгъэх. Тебгъафэм, уинасыгыр, кілэеғаджэр зыщыпцыкіе, тэрэзэу гүшүүхэгъэм хэшмэхыгъэр къикынштагъ е «см.» къыкітхэштагъ. Аш къикынштагъ зыими къыгурьоштагъ.

Нэшшэкійу Рае Мыхъамодэ ыпххум «домоводствэкіе» тизаджэштагъе урокыр тишигъештагъ. Аш инэу ишүаагъе къытэкынштагъ, бэмэ тафигъэсагъ. Аш къытиштагъ е тигъэлэгъэу гүшүүхэгъэм хэшмэхыгъэр.

Физкультурэр зыщытшын зал зэрэтимын къихкіеу урокхэр къимафэм коридорым щыдгъаклоштагъ, упражненихэр щытшытштагъ, гъемафэм щагум тидэштагъ. Кілэеғаджэхэр Цуукл Султлан Бэчмызэ ыкъор, Мышшэкійу Рэмэзан Пээзадэ ыкъор, Хъажэуко Фатимэ Мосэ ыпххур ренэу къытфаскынштагъ. Ублэпіе еджапІэм ильэс зэфэшхъафхэм іоф щаштагъ Цуамыкъо Январ Индрыс ыкъор, Брантэ Эммэ Рэмэзан ыпххур, Чэтэо Долчэрье, Тыу Симэ Юсыф ыпххур, Лъэустэнджэл Лиде Тыркубый ыпххур, Хъапакіе Нурбый Мыхъамчэрье ыкъор, Дэхъуж Аслын Мыхъамодэ ыкъор, Цунтыйж Аюбэ Къасимэ ыкъор, нэмикіхэми.

Пашэм епхыгъэр бэ

ЕджапІэм тычіэсифе пашеу тиагъэр щыгъуу Нурбый Мосэ ыкъор ары. ЕджапІэр мынными, бэ ишыкігъагъэр.

Дисциплинэр зыукъоу, кілэеғаджэхэм ямыдэштагъэхэр занкіеу директорым дэжь ашштагъ. Ятлонэрэ мафэм янэ-ятэхэр къаригъашхэти, ар адгүштагъ. Зэфагъ, илыягъеу хэти ыгу хигъакынштагъ, ау мыхъуни уигшшэштагъ.

Нурбый Мосовичым ишшэшшэ нахыжхэ тэ тикласс исыгъ. Директорыр аш ятэми тшэштагъ. Исабый илыягъеу къахигъеэ зыки хуугъэп, адрэ еджаклохэм афигъадштагъ.

Мамыр щылакІэм къызыфагъэзжыим

Хэгъэгу зэошхом псаоу къыхкыжыгъэхэри кілэеғаджэхэм ахтагъ. Ахэм ашыштагъ Цуукл Султлан Бэчмызэ ыкъор. Аш кілэеғаджэр колледжыр

Краснодар къышихи, 1933-рэ ильэсем къыщегъажагъэу адигабзэмкі сабыйхэр ригдажэштагъ. Заор къызжэхэлм лъэу тхыль ытхи зыдариштагъ. Белорусскэ фронтим хэтэу зеуагъ.

1943-рэ ильэсем офицерэ С. Цуукл Султлан Бэчмызэ ыкъор, тээригъэштагъ. Польшэр шхъафит зэршыжыгъэмкі, Германием щыклогъэ зээ хылъэхэм зэрхэлэжьаанжэхэр бгэхальхъэхэр къыфагъэшшошагъ.

Лъыхъужнагъэу зэрхэгъэм пае медальхэр, орденхэр къызэрэратыгъэхэр тикиудажэ дэсигъэштагъ. Ахэм ашыштагъ Уракъ Джырасльян Тыу ыкъор. Европэм ызынныкъо ар щызэуагъ. Австриер, Венгриер, Белоруссиер пыим къылакіе щытуулжагъ.

Джаш фэдэу медрысэхэр дэтигъэх.

Шуугу къэдгъакыжын, Къэбэхъблэ чылэ цыкыгъеми, еджэгъе ефэнхэр зэрээсигъэхэр, хъаджэм къуагъэри мэлжагъэл. Мэштигтли дэтигъэу тхыгъэхэм ахэт. Ефэнхэрэхэр хъаджэхэмрэ нэбгырэ 60-м ехъущтагъ.

Джаш фэдэу Хэгъэгу зэошхом щызэуагъэх Къуапкъо Рэмэзан, Нэшшэкійу Алкъэс, Шъаукъо Салим, Нэшшэкійу Ихъар, Хъасанкъо Лалым, Къэрэбитэ Батмырзэр, нэмикіхэри.

Тылъызгъэкотагъэхэр

Тикілэеғаджэхэу Дэхъуж Мыхъамод Исхъакъ ыкъор, Гумэ Юсыф Батмызэ ыкъор, Шъаукъо Хъалим Щэбанэ ыкъор, Пэкіешхо Аюб Исмахыил ыкъор, Шъаукъо Пүшэ Лахъу ыкъор, Хъакъунэ Люсе Ахьмэд ыпххур, Зэфэс Лиде Мыхъамэт ыпххур, Аулъэ Саният Лалыхъу ыпххур, Мэлзэкъо Къэралбый Рыу ыкъор, Лъэустэнджэл Куко Исмахыил ыпххур, Шэуджэн Раисэ Нухъе ыпххур, Темзэкъо Асе Шъалихъэ ыпххур, нэмикіхэри тшыгъупшэхэрэл. Зэкэмэ тафэрэз гъогу занкіеу тизэрэтирашагъэмкі, гъэсэнгъэу тагъэгъомкі.

Ефэнд еджаагъэхэр

Шуугу къэдгъакыжын, Къэбэхъблэ чылэ цыкыгъеми, еджэгъе ефэнхэр зэрээсигъэхэр, хъаджэм къуагъэри мэлжагъэл. Мэштигтли дэтигъэу тхыгъэхэм ахэт. Ефэнхэрэхэр хъаджэхэмрэ нэбгырэ 60-м ехъущтагъ.

Джаш фэдэу медрысэхэр дэтигъэх. Шэуджэн Лъыхъузанэрэ Шъаукъо Хъалимэрэ кілэеғакылхэхэр рагдаджэштагъ. Шъэожыхэхэм анэмикіеу пшъешшэжыхэхэри медрысэм къохэу рагэжэгъагъ. Адыгейим анах гъэсагъеу исхэм Хъалим ахалытштагъ. Каир щеджэгъагъ, бэз зэфэшхъафхэр ѿшшэштагъ.

Тури псаухэу тэ къэтэлэгъужыгъэх, ау сабыйхэр зэрэрагъэджаагъэхэм тышшээштагъ.

Къэлэеғаджэр шіэнагъэм, гъэсэнгъэм алъапсэу къэнэжы.

Шъаукъо Аслынгугащ

Шуагъэ къытгэу бгъэфедэмэ...

Непэ тишилэнныгъэ чыпшо щызыубытырэ лъэнкъохэм Интернетыр зэу ашыщ. Дунэе хытыум зылэпищэхэрэм япчагъэ ильэс къэс нахыбэ мэхьу. Непэ дунаир зэрэхъугъэмкэ, цыфхэм янахыбэм Интернетыр ямылэу яшылэнныгъэ альэгъурэп, кын къашэхъу. Арэу щитми, бэмэ ашэрэп яшылэнныгъэ зэлъизуубытыгъэ Интернетыр зыщыщыр, аш къыздиҳын ыльэкъыщтыр

Интернетым икъежапэ хуугъэр 1973-рэ ильэсыр ары. Ар анахьэу зыгъэфед-щтыгъэхэр шлэнгъэлжэхэр ары, нэужым английскэ ыкынорвежскэ организациехэм телефон кабелыр къызфа-гъэфеди, Интернетым зыпашлагь. Аш ыуух ильэс 44-рэ тешэжьыгь, а уах-тэм мыш зэхъокыныгъабэ фэхъугь.

кэ яшылэнгъэхэм ахагъахьо: зишуагъэ къэкъорэ тхыгъэхэм яджэх, видеоурокхэм защагъэгъуазэ. Джаш фэдэу Интернетым ишшуагъэкэ цыфхэр творчествэм къыфэхкох. Гъесэнгъэ тедээ зээгъэгъоты зышлоигъохэм ыкын пщерыханым фэкъулайхэм Интернетыр Ишылэгъушо къафэхъу.

**Интернетым инэктубгъохэм чыпшо ашызы-
убытыхэрэм ашыщ щэфэн-щэжын зээгъыныгъэхэр.
Унэм уимыкэу, онлайн шыккэр къызфэбгъэфедээ,
ущэфэн пльэкъыщт.**

Джирэ лъэхъаным Интернетыр зэрэду-наеу агъэфедэ.

**Интернетым сыда шуагъэу цыфым
къыфхын ыльэкъыщтыр?**

Цыфым иуахътэ инахьыбэр Интернетым зэрэхигъакъорэр зызэфхысыжкэ, пстэуми апер — зэдэгүү-иэгъу. Зыхэр социалнэ хытыуухэм сыхват пчагъэрэ хэсхэу, яныбджэхъу-хэм, къадеджагъэхэм е ашлэгъэшэгъон цыфхэм афатхэй. Адрэхэм ICQ е Skype къызфагъэфедээ, форумхэм ашызэдэ-

Ахэм анэмкэу Интернетыр къызфэбгъэфедээ, зыффе орэхэм уядэун, кинохэм уялпылын, тхыльхэм уяджэн, уджэгун ыкын онлайн шыккэмкэ тест зэфэшхъафхэр пшынхэ пльэкъыщт.

Джаш фэдэу Интернетым инэктубгъохэм чыпшо ашызыубытыхэрэм ашыщ щэфэн-щэжын зээгъыныгъэхэр. Унэм уимыкэу, онлайн шыккэр къызфэбгъэфедээ, ущэфэн пльэкъыщт. Аш нэмийкэу ахьщэр къэпхъожын, акциихэр къэпщэфын, нэмийк ахьщэ зэблэгъэхын-

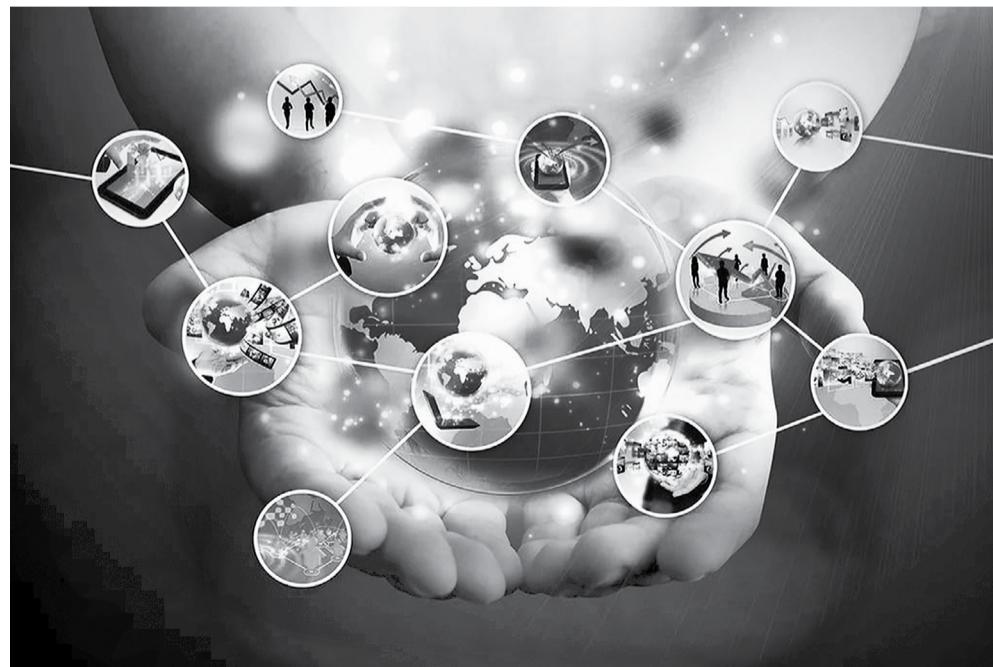
льэнкъо зэфэшхъафхэмкэ шуагъэ къытгэу къызфэбгъэфедэхэрэр ары.

Тильэхъан цыфхэр джащ фэдэу Интернетым епхыгъэ хуугъэх, аш «у-льхъаш», ихьтыу «урельашь».

Джаш фэдэу Интернетыр зэрар. Сыда пломэ, фай-фэмыеми, цыфым идунэитетыкэ аш зэщегъакъо, зэнубджэгъу-хэр, зэлахылхэр зэлуккэху зэдэгүү-щылэжкъэхэрэп. Интернетымкэ зэфэхэнхэр, зэккэупчлэнхэр нахь лэшлэхэу къы-

гъэ хуугъэ цыфым ишэн-зеклуаклэкэ, иакъыл зэхашлэкэ еклоллэкэ шхъаф къыфэбгъотын, хэушхъафыкыгъэу тоф дэвшлэн фэе.

Зишилэнныгъэ Интернетым емыпхыгъэу зымьлэгъу-хэрэм япсихикэ зэщыкъуагь. Аш къыхэкъыкэ психологэм мыльэнкъом анаэ зэрэтигъэтигъэ, гумэ-кыгъор дэвээзижыгъэнэымкэ япшэ-рэйхъэр зэрагъэцаклэхэрэм мыш дэжым мэхъанэшо илэ мэхьу. Тутынм, аркым

гүүшилэх. Нэмийкээр нэуасэ зыщызэф-хъу-хэрэ сайтхэм псеогу афэхъущтхэм ашылжэхъу. Зэккэмэ анахь шхъаэр — зыпари пэриохуу къыпфэмыхью дунаим щыпсэурэ цыфхэм уадэгүүшлэн зэрэ-пльэкъыэрэ ары.

Къэбархэм анахьэу зашыгъэгъозэн зэрэлжэкъыщт амалхэм Интернетыр зэу ашыщ. Цыфхэм янахыбэм ар къызфа-гъэфедээ, лъэнкъо зэфэшхъафхэм-

хэр щыпшынхэ пльэкъыщт. Ахьщэ къэгъэхъэнэымкэ дунэе хытыум амалы-шхохэр къетых. Гүүшилэх пае, яунэ сайтхэр агъэпсихээ, интернет-тучан-хэр къызэуахых, яунэ исхэу ахьщэ къагъахъэ. Иофшланлэ зимишэу, сабый цыкыу зыплюу унэм исхэм мы шыккэр Ишылэгъушу къафэхъу.

Интернетым уасэу иэр къызыгу-рыон зыльэкъыщтыр дунэе хытыуу-

хахы, аш къыхэкъэу непэрэ щылэкълэм изэхьынгъэхэр алэккэзых. Зыпари пэриохуу къыпфэмыхью Интернетым зыффе къэбарыр ибгъотэн пльэкъыщт. Зынажькъу-хэмкэ аш шуагъэ къытынкы хуун, ау къэлэцкъу-хэр заджэхэ ыкын зэлплихэ мыху-шт сайтхэри ахэм мымаклэ зэрэхтэхэр къызыдэлплийтэкэ, ар зэрарэу щыт.

**Интернетыр дэгъуа, хъаумэ дэя?
А учлээдэгъуа зэфэшхъаф къыритын ыльэкъыщт. Ар акылыгъэ хэлъэу зэрагъэфедээрэ шуагъэу**

ыкы наркотикым апшагъэхэм афэдэу социальнэ хытыум бэрэ хэсэм ипсихикэ зэщэкъо, ар цыфымкэ зэрарышу.

Ау психологохэм ыкы врачам ашыщыбэм Интернетыр узкэ альтиэрэп. Ахэм къызэралорэмкэ, ар щынэгъончээ щыт. Ау аш фэдэ еклоллаклэм специалистыбэм дырагъаштэрэп. Сыда пломэ, ашхээ фимытхэу социальнэ хытыуухэм япхыгъэ хуугъэ цыфхэр, анахьэу къэлэцкъу-хэр, Интернетым бэрэ зэрэхэхэм къыхэкъэу, япсихикэ зээхээ, алэ зытыращежы, ныбжыкъэхэм ашыщхэм

**Интернетыр дэгъуа, хъаумэ дэя?
А учлээдэгъуа зэфэшхъаф къыритын ыльэкъыщт. Ар акылыгъэ хэлъэу зэрагъэфедээрэ шуагъэу**

ыкы зэрарэу къыхырэр елъытыгь.

Къыткэхъу-хэрэ лэлужхэр Интернетым епхыгъэ зэрэхъу-хэрэ анахь гумэ-кыгъо шхъаэрэ непэ щылэхэм ашыщ. Мыш лъэнкъуабэ къызэлэху-бты. Къэлэ-еджаклэхэм ягтуу пшын хуумэ, социалнэ хытыуухэм япхыгъэр нахыбэ мэхьу. Нахыжъхэр анахьэу зыпзы-щэхэрэ онлайн-дэлгүүнхэр ары.

Ашхээ фимытхъяэр Интернетым епхыгъэ хуугъэ цыфхэм защылъыпльэхэр хэушхъафыкыгъэ клиникэхэр къэралыгъу-бты артых. Урысъем аш фэдэ организацихэр щагъэпсигъэхэп. Мыш фэдэ гумэ-кыгъо шхъаф къыхырэр психиатрическэ ыкы наркологическэ Ѣзаплэхэм арагъащх. Ау психологэм зэральтыэрэмкэ, ар тэрээзэп. Сыда пломэ, компьютерым епхы-

янэ-ятэхэр аукыжхэуу бэрэ къыхырэр.

Интернетым мэхъанэу илэ мафэ къэс хэхь. Мобильнэ телефоным, унэм ыкы еджаклэхэм ачлэхт компютерхэм, тхыльеджаклэхэм, телевизорым, тучанхэм ыкы автомобильхэм Интернетыр япхыгъ. Арышь, доклад, реферат, сочинение, ушэтын тофшлэнхэр зытхыщтхэм Интернетыр Ишылэгъушу къафэхъу. Ау сид фэдэу щытми, зыщыгъэгъу-штэп Интернетым бэрэ узыхэскэ уипсихикэ зэрээзигъакъорэр. Хъаулыеу алорэп: «Шапхъэм шомыкы хуумэ, эзкэ дэгъу».

КИАРЭ Фатим.
Сурэтхэр: зэлухыгъэ къэбарлыгъэлэс амалхэр.

КІЭЛЭЦІЫКІУ ІЫГЬЫПІЭМ и Наурыз

*«Тиньбоджэгъухэм тихъакІәц
тыкъяджсан
Тыгу зэлхүгъэу танэгъокІын.
ЗэкІеми ашІәти Адыгей,
ХъакІэр щалтытэу шу
зэрэцалтэгъурэр...»*

ТикІэлэціыкіу Іыгъыпіэу N 39-м (зипсауныгъе амалхэр зэшыкъогъе сабийхэр щаыгъых) илчъехэр хъакІэхэм къафызыиухыгъ ыкы мэфекІеу «Наурызым» пэгъокыгъэх. Зэхащэгъе юфтхабзэм мурад шъхье аялгъэр адигэ

льэпкъым ишэн-хэбзэ зэхэтыкІэхэм кіэлэціыкүхэр нэйасэ афешыгъэнхэр, ахэм лытэнгыгъе афашияу пүгъэнхэр.

Гъэрэ кырэ зыщизэхкіеу — Ильесыкіэр къихъагъеу адигэмэ залътыштыгъе мафэр зэрэхагъеунэфыкыщтыгъеэр мэфекІым къыщаагъэлъетьуагъ. Мы мафэм чыгум псэр къыхъэштыгъ, гъатхэр къимафэм текоти, ычылпэ ыубытыштыгъ, аш лыпытэу ѿзэнгъякіэр къежъэштыгъ.

Ныбжыкіэ цыкілхэм якъегъэльэгъон аублагъ. Клалэр «шым тесзу» къеклокызэ Ильесыкіэр къызэрихъагъэмкіэ макъе аригъэштыгъ, «Чыгуджым» къыригъэблагъэштыгъэх. Ильесыкіеу къихъа-

гъэр гъабжку хъуным, лэжыгъе бэгъуагъе къахъыжыны зэрекІэльэштыгъэхэр къизынотыкіирэ усехэм адигабзэкіэ кіэлэціыкүхэр къеджагъэр. Пшэшэжъыхэм адигэ къашъохэр къашыгъэх. Нэужым зэкІеми оредэу «Шукъеблагъ» зыфиорэр къызэдайагъ. Къеблэгъэзэ хъакІэхэм ѿшулшүхэр ыкы гүшүэ фабэхэр ныбжыкіэ цыкілхэм апагъохыгъэх.

Сид фэдерэ мэфекІи чэф зыхэль джэгүкіхэр хэтих. Мы мафэм адигэ лъэпкъ джэгүкэ гъашэгъонхэм кіэлэціыкүхэр ахэлэжъэнхэ амал ялагъ:

«Шэламэм гошхык», «Шъор къаэкіэх», «Шыухэр».

МэфекІым икіеух нахыжкхэм яллыклоу къеблэгъэгъе ХъакІэціыкіу Ибрахимэ сабийхэм шүүфэс рагыгъ. Аш Ильесыкіэ мэфекІымкіэ хъохъухэр къафиуагъэх. «Чыгуджым» кіэлэціыкүхэм зыгашшэм, оредэу «Ильесыкіэр» кіэлэціыкүхэм къауагъ. Ар зытхыгъэр музыкэр языгъэхыре Дэххүж Марин.

МэфекІир «Уджхураекі» туухыгъ.

Наталия ОРЛЕНКЕР.
Кіэлэгъэджэ-логопед.

Игъорыгъозэ атыжыми хъущт

Электричествэм тефэрэ ахъщэр игъом ыкы икью зымытыжышуухэрэм яунэхэм электричествэр алъамыгъээсын, тазырхэр атыральхъан ыкы нэмымкі иофхабзэхэр адизэ-рахъанхэ фитигъэх.

Джы яхъзэхэль обществэу «ТНС энерго Кубань» зыфиорэм къызэршатыгъэмкіэ, чыпілэ кын ифэрэ цыфхэм яшүагъэ арагъэкізэ ашынену рахъухъагъ: игъорыгъозэ, зэзэгъыныгъеу зэдашырэм тетэу, ахъщэр атыжымы ашыншт. Ау мыш дэжымын къэгъэн фое

нэбгырэ пэпч чыфэу тельымрэ хахъю илэмрэ зыфэдизхэр зерагъашшээзээ зэршынштэр.

2022-рэ ильесым унэгъо 1759-мэячыгъе (сомэ миллион 65-рэ фэдиз) игъорыгъозэ атыжымэ хъунену амал аратыгъагъ. Анахъэу ахэм къахиубытагъэхэр сомэ мини 10-м шлокіэу чыфэ

зытельхэр ары. Лъэу тхылтыр заэклакхъэрэм ыуж чыфэ зытельхэм зэтгъюу ахъщэ гъэнэфагъе ытын фоеу мэхъу. Адрэ къенагъэмкіэ график фызехагъэуцо, мазэ къес ытын фоеу хъущтим щагъэтуаз.

Аш фэдэ лъэул къыфагъэцкіеним пае цыфым мыш фэдэ документхэр алэкигъэхъанхэ фое:

- ахъщэр игъорыгъо зеритыжыштим фэгъэхыгъе лъэу тхылтыр;
- лъэу тхылтым игъусэн фое унэр еже иунае зэрэштыр, ашкіэ фитигъе зэрилэр къэзгъешыпкъэжырэ тхылтыр;
- паспортым икопие;
- лъэу тхылтым зэрэхепльагъэхэмкіэ ыкы кіеухуу аш фэхъугъэмкіэ къэбарыр зэрйт тхылтыр къылкіэхъажыгъэр;
- обществэу «ТНС энерго Кубань» зыфиорэм къепхыгъе офису тхылхэм зыщахалпэхэрэм къаихыгъе тхылтыр зэкІеми ашын фое ахъщэр зыфэдизир зэрйтэр.

Мы компанион фэгъэхыгъеу кіекіеу: Краснодар краимрэ Адыгэ Республикаанэрэ чыпілэхэм электроэнергиер игъом алэкигъэхъэгъэним фэгъэзагъ. Аш хэхъэх къутэми 6-рэ Гупчэ 53-рэ.

Иахъзэхэль обществэу «ТНС энерго Кубань» зыфиорэм ипресс-къулыкъу Тел.: +7(861)997-70-01. E-mail: pressa@kuban.tns-e.ru

Адыгэ къэралыгъо университетым щызэхашагъ

Гъэтхапэм и 23-м къыщегъэжагъеу и 30-м нэс шэнгыгъе юфтхэбзэ заулэ «Зыфэдэ мыхъурэ тхьамафэр зыфэдэ хъурэ теориөм къыдыхэлътагъеу» зыфиорэм къыхиубытэу Адыгэ къэралыгъо университетым щырагъэцкілы, ар хысал шэнгыгъэм иуцун зиахыышхо хэзэшыгъягъеу, зэльашэрэ шэнгыгъэлжэхъеу Андырхье Хъазэртал фэгъэхыгъ.

Тхьамафэм къыкіоц цифрэ технологиехэмрэ шэнгыгъе хэхыгъэхэмрэ я Институтэ АКъУ-м илэм апэрэ олимпиадэу Андырхье Хъазэртал ыцкіэ зэджагъэхэр щылэшт, аш да��оу студентхэр зыхэлжэхэштхэ хысал джэгунхэр рагъэцкіоцкыщых, дэпкъ гъэзетхэмкіэ зэнэкъоцкыщых ыкы шэнгыгъэлэжым фэгъэхыгъе пчыхъэзэхахъэ зэхашшт.

Зыфэдэ хъурэ теориөр — хысалын иедзыгъу, аш зэмжэгъэхэх хъугъэшагъэхэм альялсэ зэрэгъашэ: ошлэ-дэмьышэу хъухэрэр, ошлэ-дэмьышлағъэм иинагъе, ахэм языгъ ыкы арашыллэрэр. Зыфэдэ хъурэ теориөр игъэкіотгъеу ашагъэфедэх астрономиим, физиким, биологиим, джаш фэдэу ар къаашашхэлэхэ мэкъу-мэшым, промышленостым, медицинэм ыкы экономикэм, цыфым ишынгыгъи ар къыхэфэ, анахъеу къэжэгъэцкіэ лэмэ-псымэхэр зыгъэфедээзэ къэбархэм зашыгъэгъуазэхэрэм.

Иофхабзэу «Зыфэдэ мыхъурэ тхьамафэр зыфэдэ хъурэ теориөм къыдыхэлътагъеу» зыфиорэр зыкырагъэцкіырэр студентхэм апай, ахэм япредметхэр шу ягъэлгэхъуа зынхэм, непэрэ мафэм къыздиҳырэ шэнгыгъэхэм къахэкірэ пшээрлыхэр къагурионхэм ыкы зэхашынхэм, шэнгыгъе ыкы культурнэ амалу алэкигъэр къызэтэгъэнэжыгъэнхэм афэш.

Андырхье Хъазэртал Махьмудэ ыкъор (1934 — 2021) шэнгыгъэлжэхыши, кіэлэгъэдажэу, хысал шэнгыгъэм иуцун зиахыышхо хэзэшыгъягъеу щытгъ, АКъУ-м алгебрэмрэ геометриемрэ якафедрэ щигъэпсигъягъ. 1966-рэ ильесым физикэ-хысал шэнгыгъэхэмкіэ диссертациө къуухуми, кандидатыціэр, адыгэхэмкіэ апэрэу, къыфагъэшшошагъ. Иофшагъэхэм мэхъанэшко зэрялагъэр къэзгъэлъагъэр хысалын дэлэжъэрэ шэнгыгъэлжэхъеу Германием, Польшэм, Япониим ашыпсухъэрэм ахэр зерагъэфедэштагъэхэр ары. 1985-рэ ильесым егъэджэн тхылъеу «Сборник задач по теории вероятностей» зыфиоу къыдигъэкыгъягъэмкіэ джыре нэс хэгъэгум ит апшъэрэ еджалгэхэм ашырагъаджэх, къыдагъэкыгъ зэпйт.

Адыгэ къэралыгъо университетым ипресс-къулыкъу

Самбо

Хагъэунэфыкырэ чыпIэр къидихыгъ

Адыгеим исамбист дунэе зэнэкъокум хагъэунэфыкырэ чыпIэр къидихыгъ. Йофтхабзэр гъэтхапэм и 24-м щегъэжьагъеу и 27-м нэс Москва щыкуагъ.

Белоруссием, Китай, Кыблэ Кореем, Казахстан, Киргизием, Туркменистан, Узбекистан, Армением, Таджикистан, Марокко, Молдовэм яспортсменхэр зэнэкъукъухэм ахэлжьагъа.

Урысыем ихэшыпкыгъэ командэ ти- бэнэктэ анахь дэгүү 86-рэ хэхьагъ, ахэм ашыгыгъ Тэхүтэмыкье районым икIэлэ пүгъэу Наш Расул. Килограмм 71-м нэс къезыщечыхэрэякуп ар щы-

бэнагъ, зэкэмки спортсмен 18 аш хэхьштигъ.

Наш Расул гьогогуу 4 бэнагъ. Апэ Таджикистан ыкIи Белоруссием къарыкыгъэхэм атекIуагъ. Финалныкъом Урысыем щыщ Иван Агафоновым Iуклагъ ыкIи аши къышуихыгъ. Ау финалым оптышхо зыIэкэлэ Узбекистан испортсменэу Дилшоду Юлдашевыр къышытекIуагъ. Дунэе мэхъанэ зиэ зэнэкъокъухэм Адыгеим ибэнакло ятлонэрэ чыпIэр къащидихыгъ. Аш итренерых Джарымэхъюэ Русстамрэ Асланэрэ.

Кушъхъэфэчъэ спортыр

Адыгеим щызэхащагъ

Кушъхъэфэчъэ спортымкэ мы ильэсым тельйтэгъэ Урысые зэнэкъокъухэр Адыгеим иавтомобиль гьогоу «Кужорскэр — Дондуковскэр» зыфиорэм къыщызэуахыгъэх.

Спортсменкэ анахь лъэшхэм километри 100, зыныбжь имыкъуагъэ пшьашхъэхэм километрэ 75-рэ къаачын фэягъ.

Йофтхабзэм хэлажьэхэрэм шуфэс гүшүлэхэмкэ закынфигъэзагъ Адыгеим кушъхъэфэчъэ спортымкэ и Федерации ипрезидентэу Анатолий Лелюк. Кызызэдэчъэнэир гъэшэгъонэу kуягъэ, тэфагъэхэри къаачэхъэхъэхъ. Анахь дэгьюу зыкъэзигъэлэгъуагъэхэр Белоруссием, джащ фэдэу Санкт-Петербург ыкIи Москва къарыкыгъэхэр ары.

Зыныбжь имыкъуагъэ пшьашхъэхэм язэнэкъокъу теклонигъэр къыщидихыгъ Москва илъиклоу Татьяна Мальковам, хагъэунэфыкырэ чыпIэхэр къыдахыгъэх Диана Смирновам (Санкт-Петербург) ыкIи Людмила Мучкаевам (Петрограф).

Бзыльфыгъэхэм якызэдэчъэн теклонигъэр къыщидихыгъ Анна Терех (Белоруссием), мы къэралыгъо дэдэм щыщ Ирина Чуянковар ятлонэрэ хъугъэ, Адыгеим испорт-

сменкэу Елизавета Арчибасовам ящэнэрэ чыпIэр къидихыгъ.

Апэрэ мафэм изэфэхьысыжъхэр къы-

шыгъэх зэнэкъокъухэм ясудья шхъяIезу Екатерина Поповам (Воронеж):

— 2023-рэ ильэсымкэ апэрэ къызэдэчъэгур зэрэшыIагъэм фэшлэстэуми сафэгушло. Мы мафэхэм ом изытэд дэгүүгъэ. Тикъэралыгъо ишьольыр 14-мэ ыкIи Белоруссием къарыкыгъэ спортсменкэ 79-мэ заушэтигъ. Ахэм зэрифэшүушэу зыкъагъэлэгъуагъ, километри 100 хүүрэ гъогур сышати 2-рэ такъик 40-кэ къаачыгъ. Тапэкэлэ зэхэтшэцт зэнэкъокъухэм гъэхэгъэшлүхэр щашынхэу спортсменкэхэм афэсэло!

Мыш үүж республикэм изэлүхыгъэ первенствэ хэлэжьэрэ клаалхэр зэнэкъокъуагъэх. Адыгеим испортсменхэм адаклоу, Краснодар краим, Новосибирскэ ыкIи Самарскэ хэкухэм ялтыклохэм зэнэкъокъум заушэтигъ.

Мэфэ пчыагъэм тельйтэгъэ йофтхабзэр тренерэу А. Г. Васильевым ишлэжь фэгэхьыгъагъ. Аш 2007 — 2008-рэ ыкIи 2009 — 2010-рэ ильэсхэм къехъугъэ ютахъохэр хэлэжьагъэх.

Адыгеим щыщ Вадим Ларичевым теклонигъэр къыдихыгъ, Самарскэ хэкур къэзыгъэлэгъогъэ Назар Сорочайкиныр ятлонэрэ хъугъэ, тиреспублике илъиклоу Сергей Вороновым ящэнэрэ чыпIэр фагъэшьошагъ.

Ятлонэрэ купым теклонигъэр къыщидихыгъ Антон Гаммершмидт (Самара), Адыгеим испортсменэу Святослав Харченкар ятлонэрэ хъугъэ, Самарскэ хэкухэм илъиклоу Марат Субеевым ящэнэрэ чыпIэр къыдихыгъ.

Зэхээшагъэр ыкIи къыдэзыгъэхъэйэр:
АР-м лъэпкэ Йохэм-кэ, ІэкIыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкээгъухэм адярыяэ зэпхынгъэхэмкэ ыкIи къэбар жуутгээм иамалхэмкэ и Комитет
Адрессыр: 385000
къ. Мыеекуапэ, ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыIэр: 385000,
къ. Мыеекуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79
Редакцием авторхэм къаихырэр А4-кэ заджэхэрэ тхъапхэу зипчъагъэхэй 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлтээ, шрифтыр 12-м нахи цыкIунэу Ѣытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкIегъэхъюжныхъ.
E-mail: adyvoice@mail.ru

Зыщаушхъятыгъэр: УФ-м хэутын Йохэмкэ, телерадиокъэтынхэмкэ ыкIи зэлтыи. ЁсыкIэ амалхэмкэ и Министерстве и Темир-Кавказ чыпIэ гъэйоришапI, зэраушхъятыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутыгъэр ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыеекуапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗэкIэмкэи
пчыагъэр
4351
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 551

Хэутынным узшыкIэтхэнэу Ѣытэхъятуагъэр Сыхъатыр 18.00

Зыщыхаутыгъэр Сыхъатыр 18.00

Редактор шхъяIезу
Мэшлээкъо С. А.

Редактор шхъяIэм
игуадзэр
Тэу З. Дз.

ПшьэдэкIыжь зыхъырэ секретарыр

Тхъаркъохъо А. Н.